

Jezuitski kolegij
v Ljubljani

Letopis ljubljanskega jezuitskega kolegija smo zdaj dobili tudi v slovensščini. Gre za eminenten vir zgodovine gimnazijskega šolstva in hkrati tudi najzgodnejšega visokega šolstva (1619) na Slovenskem. Prva knjiga obravnava obdobje od ustanovitve kolegija leta 1596 in sega do leta 1891. S prevodom bo tudi širša javnost lahko videla, da jezuiti niso zanemarjali slovenščine.

služil pojav bičarjev v spokornih procesijah. Za zgodovino gledališke umetnosti so dragocena poročila o dramskih predstavah, s katerimi so se dijaki posameznih razredov predstavljali javnosti. Umetnostni zgodovinarji ne bodo prezrli podatkov o zidavi kolegija in šentjakobske cerkve, njunih prenovah in inventarju. Za razvoj šolstva so dragoceni podatki o številu dijakov v ljubljanskem kolegiju. Za lokalno zgodovino Ljubljane so med zanimivimi podatki o statusu jezuitskih dijakov v mestu, ki so občasno tudi povzročali nered, o navzočnosti tuje vojske, ki je finančno hudo bremenila mesto, o incidentih med vojaki in meščani. Kronist je verno zapisoval pojave kužnih bolezni v mestu in okolici, potrese, požare in poplave, ki so občasno pestili mesto, točo, ki je oklestila pridelek. Zelo podrobno je opisana nesreča, ko je med nevihto 28. aprila 1686 ponoči udarila strela v smodniški stolp na grajskem griču. Eksplozija je stolp

Letopis jezuitskega kolegija

Družbo Jezusovo (jezuite) je ustanovil baskovski podeželski plemič Ignacij Loyola, leta 1540 pa jo je potrdil tudi papež. Red si je zadal za cilj notranjo prenavo Cerkve z organiziranjem duhovnih vaj, pridigo in katehezo, predvsem pa z oblikovanjem katoliške inteligence, ki se je oblikovala v kolegijih. Kolegiji so se hitro širili po Evropi. Leta 1597 so prišli tudi v Ljubljano in se nastanili pri sv. Jakobu. Svojo dejavnost so zapisovali v letopis, ki je danes prvovrsten zgodovinski vir za preučevanje 17. stoletja. Ker so ga pisali v latinščini, so ga lahko doslej preučevali in uporabljali le redki znanstveniki. Založba Družina je zato pred dobrim letom *Historio Annuo Collegii Societatis Iesu Labacensis* oziroma *Letopis ljubljanskega kolegija Družbe Jezusove* za obdobje 1597—1691 izdala v knjižni obliki in ob izidu je bilo rečeno, da se pripravlja tudi prevod iz latinščine v slovenščino. Zdaj je založba izdala

tudi slovenski prevod *Letopisa*, ki ga je opravila Marija Kiauta. Urednik zahtevne izdaje je bil France Baraga, spremno besedo pa je napisal zgodovinar France M. Dolinar.

Letopis je eminentni vir zgodovine gimnazijskega šolstva in hkrati najzgodnejšega visokega šolstva

(1619) na Slovenskem. Kot pove že naslov, gre v njem za neke vrste "vsakoletni obračun" življenja in dela članov Ljubljanskega jezuitskega kolegija. Prinaša nam natančne podatke o stanju v ljubljanskem kolegiju in k njemu priključeni rezidenici, nekdanjem kartuzijanskem samostanu v Pleterjah, o spremembah v kolegiju (za vse v kolegiju umrle člane so v *Letopisu* napisani nekrologi), o stanju šole (gymnasium) in konvikta (seminarium), o jezuitski dejavnosti v cerkvi in šoli, o njihovih sijajnih praznovanjih, procesijah in šolskih gledaliških predstavah, o bogatih darovih meščanov in o dogajanju v ljubljanskem mestu in okolici.

V *Letopisu* je skoraj za vsakega nekaj. Etnologe bodo zanimali opisi jezuitskih procesij z znamenitimi gibljivimi slikami in dramskimi prizori. Podrobnejšo raziskavo bi si za-

porušila do tal in naredila ogromno škodo na stavbah po mestu in v okolici, seveda tudi na bližnjem jezuitskem kolegiju in šentjakobski cerkvi. Veliko pozornost je namenil obiskom odličnikov in predstavnikov vladarske hiše v mestu in v kolegiju.

Javni nastopi gojencev kolegija, njihovo število se je v 17. stoletju ves čas gibalo med 500 in 700 dijakov, so bili od samega začetka v različnih jezikih, tudi v slovenščini, kar se iz letopisa jasno vidi in demantira nekatere trditve v preteklosti, da so jezuiti zanemarjali slovenski jezik.

Delo ni namenjeno le redkim raziskovalcem zgodovine, marveč vsem nekdanjim in sedanjim klasikom, saj pomeni ljubljanski jezuitski kolegij začetek njihove tradicije. Prevod končno razkriva, kolikšna raznolikost življenja se skriva v tem delu. Slovenci smo morda celo prvi evropski narod, ki je ta izjemni vir svoje nacionalne zgodovine prevedel v svoj materni jezik.

I. Ž.

LETOPIS
Ljubljanskega kolegija Družbe Jezusove
(1596–1691)
HISTORIA ANNUA
Collegii Societatis Iesu Labacensis

